

144. SOHBET – 12.01.2018
ÖNEMLİ İMTİHAN: DİL

Allah (cc), Rahman suresinde insanlara rahmetinin tecellisi olarak verdiği nimetleri zikretmektedir. Vermiş olduğu sonsuz nimetler içerisinde, insanı yaratıp var etmesinin ardından 'BEYAN'ı öğrettiğini bildirmektedir;

“İnsanı O yarattı. Ona anlama ve anlatmayı öğretti.”¹ ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ ۝ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾

Beyan, söyleme ve bildirme anlamına gelmektedir. Yüce Rabbimiz insanı mahlukların en şerefli olarak yaratmış, duygu ile düşüncelerini açıklayabilme, konuşma ve anlatma yetisiyle donatmıştır. Böylece bu âyetlerde, insanı insan yapan en önemli özelliklerden birisinin anlama, idrak etme ve kendisini ifade edebilme yeteneği olduğu belirtilmektedir. Ademoğlunu yeryüzünde Allah'ın halifesi kılan, tarih boyunca kültür ve medeniyetleri oluşturmaya vesile olan temel faktör de budur. Mevla'mızın vermiş olduğu çok değerli olan beyan nimetinin, elbette imtihanı da büyüktür.

Allah insanı, bedensel yönden hiçbir eksiklik bırakmadan en mükemmel surette yaratmış, ruhundan üfleme suretiyle şerefletirmiş, eğri ve doğruyu ayırt edecek akıl vermiş, üstüne birde rahmeti icabı peygamberler göndererek vahiyle eğitmiştir. İnsanı yüceltecek değerleri bildiren Allah, kuluna bahşettiği dil üzerinde durmuş ve onun önemli olduğunu da Âlemlere rahmet olarak gönderilen efendimiz bildirmiştir. İnsana düşen görev dilini muhafaza etmek ve vahyin ışığında kullanılmasını sağlamaktır. Zira dil çok hassas yaratılmış duyu organlarından birisi olmasının yanı sıra zikrin ifadesi, insanın tercümanı, kalbin meyvesi, cennetin anahtarıdır. Dolayısıyla dili, amacı doğrultusunda kullanmak gerekir. Aksine bir durum, insanı ve insanlığı felakete sürükler.

Beyan nimetinin şuurunda ve bilincinde olan Allah'ın salih kulları, sözlerini ifade ederken insana yaraşır bir üslubu kendilerine prensip edinirler. Çünkü eskilerin ifadesiyle; “Üslubu lisan, aynıyle insandır.”. İnsanlık kalitesi, kişinin lisanında ki üslup ile doğru orantılıdır. Güzel ve üsluba uygun olarak kelimeler söylemek, kişiye toplum nezdinde güven ve saygınlık kazandıracaktır. “Kişi, önce kıyafetiyle ağırlanır, sonrasın da ise sözleriyle uğurlanır” vecizesi, tam olarak bunu ifade etmektedir.

¹ Rahman Suresi, 55:3-4

﴿وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ ۗ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلِإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا﴾
 “Kullarıma söyle, sözün en güzelini söylesinler. Sonra şeytan aralarını bozar.

Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır.”²

Allah’ın emir ve yasaklarına teslimiyet gösteren Müslümanlar, konuşmalarında güzellik ve incelik sahibi olurlar. Farklı inanç mensuplarına yönelik ilişkilerinde ve konuşmalarında bile, terbiye ve nezaket kurallarına riayet etmeleri gerekmektedir. Çünkü bu davranış biçimi insan olmanın bir gereğidir; ayrıca kötü söz ve davranış insanın aslî fitratına aykırı olduğu için genellikle bu tür olumsuz söz ve davranışlar insanları tepki psikolojisine iter. Nezaketten yoksun olarak ifade edilen her türlü söz, kişiyi ve temsil ettiği kimliği itici kılacaktır. Bu husus, özellikle Batı coğrafyasında hayatlarını idame ettiren Müslümanların daha da çok dikkat etmesi gereken bir durumdur. Çünkü yaşadığımız gayri Müslim coğrafyada, biz Müslümanlar sadece şahsımızı değil, tabiri caizse İslam dünyasının vitrini konumundayız. Güzellik adına ortaya konulacak tüm hal, hareket ve sözler aynı zamanda İslam’ın hanesine artı olarak yazılacaktır. Ortaya konulacak çirkinlikler ise, İslam’ın yanlış bilinip tanınmasına sebebiyet verecektir.

Güzel ve çirkin söze, Allah (cc) Kur’an-ı Kerim’inde çok güzel bir misalle izah etmektedir;

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۚ تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِأُذُنٍ رَبَّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ﴾

“Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti). (O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir. Kötü bir sözün misali, gövdesi yerden koparılmış, o yüzden ayakta durma imkânı olmayan (kötü) bir ağaca benzer.”³

Müslümanlar arasında, birlik ve beraberlik için gerekli olan hususiyetlerden birisi de lisanın doğru kullanılmasıdır. Tarihin çeşitli dönemlerinde olduğu gibi günümüzde de akıl, irfan ve hikmetten yoksun olduğu için “sefih” diye anılan câhiliye örneğindeki küstah, alaycı ve saldırgan tipler mevcuttur. Öte yandan çeşitli dönemlerde, özellikle de günümüzde “şeytanın

² İsra Suresi, 17:53

³ İbrahim Suresi, 14:24-26

aralarını bozduğu" ve bu yüzden birbiriyle çekişen, bölünüp parçalanan Müslümanların bu duruma düşmelerinin bir sebebi de Kur'an'ın istediği güzel söz ve davranışlardan uzaklaşmalarıdır.

Beyan nimetinin, yani dilin imtihanı büyüktür. Peygamber efendimiz (sav) ve İslam uleması, dilin afetleri ile ilgili olarak Müslümanları sürekli uyarılmışlardır. Yüce efendimiz (sav);

«إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكْفِّرُ اللِّسَانَ فَتَقُولُ:

أَتَّقِ اللَّهَ فِينَا فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ. إِنْ اسْتَقَمَّتْ اسْتَقَمْنَا وَإِنْ اعْوَجَجَتْ اعْوَجَجْنَا»

"Ademođlu sabaha erdi mi, bütün azaları, dile temenna edip: "Bizim hakkımızda Allah'tan kork.

Zira biz sana tabiyiz. Sen istikamette olursan biz de istikâmette oluruz,

sen sapıtırsan biz de sapıtırız!" derler." diye buyurmaktadır.⁴

Müslümana düşen görev, dilini muhafaza etmesidir. Sözlerini, Allah'ın emrettiği ve Peygamberimizin (sav) gösterdiği şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Zira dil zikrin ifadesi, insanın tercümanı, kalbin meyvesi, cennetin anahtarıdır. Dolayısıyla, Allah'ın bahşettiği konuşma yeteneğini amacı doğrultusunda kullanmak gerekir. Amacı doğrultusunda kullanılmayan dil, kişiyi felakete sürükler. Toplumun en önemli kültür aracıdır. Dil, Allah'ın insanlara verdiği en önemli organlardan ve en büyük emanetlerden biridir. Bu emaneti iyi değerlendirmek gerekir. Aksi bizler için bir felaket olur. Dilin bozukluğu kalbin bozulmasına, kalbin bozulması ise imanın zayıflamasına sebep olur. Dilin afetlerinden sakınmak gerekir. Zira dile ait afetler insanlar arasındaki muhabbeti zedeler. Dilin afetlerinin süreklilik arz etmesi durumunda, insanın iradesi zayıflar ve işlediği dil kusurlarını meşru görmeye başlar. Bu durum da, Allah muhafaza imanının gitmesine sebep olabilir.

Dilin afetlerini maddeler halinde özetleyecek olursak;

(1) Yalan **(2)** Yalan Şahitlik **(3)** Yalan yere yemin ve yalanla mal satmak **(4)** İftira **(5)** Gıybet, dedikodu, söz taşıma, arkadan çekiştirme **(6)** Küfür, kötü ve çirkin sözler, hakaret, alay, teccüss **(7)** Zan ve boş sözler.

Bizleri, dil konusunda zaafa uğratan birtakım faktörler vardır. Bunların başında, inanç zayıflığı ve nefse düşkünlük gelmektedir. İnsan, nefesine düşkün bir varlık olarak yaratılmıştır ve tüm

⁴ Tirmizî, Zühd 61, H. No: 2409.

imtihanı nefsinin dizginleyebilmekle ilgilidir. Dünya hırsı ve cazibesine kendini kaptıran bir kişi, günahlardan sakınmak noktasında hassasiyetini zamanla yitirecektir. Ayrıca basın yayın organlarını sürekli takip etmek ve sosyal medyada haddinden fazla vakit israf etmek, kişiyi ‘malayani’⁵ye sürükleyecektir.

Dili, çirkinlikten ve şerden korumak için öncelikle şüphelerden arınmış sağlam bir inanç sahibi olmamız gerekmektedir. İmanımızın derecesini, taklidîden tahkiki seviyeye çıkarmamız icap etmektedir. İbadetlerimizde istikrarlı ve devamlı olmalıyız. Âlemlerin rabbi olan Mevla’mızı zikretmeli (hatırlamalı), O’nun kelamı olan Kur’an-ı Kerim’i anlayarak okumalı ve bizler için kıyamete kadar örneklik teşkil edecek olan Peygamber efendimizin hayatını tefekkür etmeliyiz. Bizleri günaha sürükleyen ortamları düzeltmeye gayret etmeli, düzeltme imkânı yoksa terk etmeliyiz. Allah’ı hatırlatacak ortamlarda bulunmalı, iyi ve salih insanlarla vakit geçirmeliyiz. Sohbet ve ilim meclislerine katılmaya gayret göstermeliyiz.

Yüce Peygamberimiz (sav), dil hususunda göstereceğimiz hassasiyetin, Rabbimizin bizden razı olmasına vesile olacağını bildirmektedir.

«مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ»

“Kim dili ile iffeti konusunda bana garanti verirse, ben de ona cennet hakkında garanti veririm.”⁶

Hak Teala, bizleri dilini kötülüklerden ve çirkinliklerden muhafaza eden, konuştuğu zaman incelik ve nezaket kurallarına riayet eden salih kullarından eylesin.

Alınacak Dersler:

- 1) Beyan yeteneği, Allah’ın insana verdiği en büyük nimetlerdendir.
- 2) Dil, en önemli imtihanlardandır.
- 3) Dildeki üslup, insanın kalitesini ortaya koymaktadır.
- 4) Müslüman, her daim dilini kötülük ve çirkinliklerden uzak tutar.
- 5) Müslüman, konuşmasında güzellik ve incelik sahibi olur.
- 6) Müslüman, farklı inanç mensuplarına yönelik ilişkilerinde ve konuşmalarında bile, terbiye ve nezaket kurallarına riayet etmesi gerekmektedir.
- 7) Müslümanlar, dilin afetlerinden korunmaya gayret gösterirler.

⁵ Malayani: Anlamsız, boş, saçma, yararsız (şey, söz).

⁶ Buhari, Rikak, 23.

Ödev:

Dilini nasıl kullandığı aklından geçir ve bu konuda daha ihtiyatlı davranmaya niyetlen. Ayrıca bu hadis-i şerif'in metnini veya mealini ezberle:

«مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ»

“Kim dili ile iffeti konusunda bana garanti verirse, ben de ona cennet hakkında garanti veririm.”